

กสม. ๗

รายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบาย
หรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๗ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗

รายงานผลการพิจารณาที่ ๓๑๖ /๒๕๕๗

เรื่อง สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีเหยี่ยวความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา
ผู้ร้อง -
ผู้ถูกร้อง -

๑. ความเป็นมา

๑.๑ นายรอมลี บินเจ๊ะอาลี ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๕๘/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ว่า เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๔ นายไซฟูลเลาะห์ บินเจ๊ะอาลี บุตรชายผู้ร้องถูกนายยูไซ๊ะ หมี่เต๊ะ ใช้อาวุธมีดแทงจนได้รับบาดเจ็บสาหัสและต้องทุพพลภาพตลอดชีวิต ต่อมา ศาลอาญาพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยเป็นเวลา ๕ ปี ปรับ ๕๐ บาท ศาลแพ่งพิพากษายกฟ้องเนื่องจากคดีขาดอายุความ นอกจากนี้ สำนักงานยุติธรรมจังหวัดนราธิวาสยกคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เนื่องจากยื่นคำขอเกินหนึ่งปี ผู้ร้องจึงร้องเรียนเพื่อขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ และขอได้รับชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงินเดือนละ ๒๐,๐๐๐ บาท

๑.๒ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติโดยคณะอนุกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนและกลั่นกรองรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในคราวประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ พิจารณาแล้วเห็นว่า

๑.๒.๑ กรณีการขอให้รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่นั้น ตามคำร้องเรียนเป็นประเด็นเดียวกันกับเรื่องที่ศาลจังหวัดนราธิวาสได้มีคำพิพากษาแล้ว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงไม่อาจที่จะใช้อำนาจตรวจสอบและเสนอมาตรการการแก้ไขตามคำร้องเรียนได้ตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีใช่เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว ให้คณะกรรมการมีอำนาจตรวจสอบและเสนอมาตรการการแก้ไขตามพระราชบัญญัตินี้” ประกอบกับการขอให้รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นกรณีที่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ จึงเห็นควรยุติในประเด็นนี้

๑.๒.๒ กรณีที่ขอให้มีการชดใช้ค่าเสียหายเดือนละ ๒๐,๐๐๐ บาท ตลอดชีวิตของ นายยูโซ๊ะ หมี้เต๊ะ นั้น กรณีดังกล่าวเป็นการเรียกร้องค่าเสียหายในส่วนแบ่ง ผู้ร้องต้องใช้สิทธิด้วยตนเองตาม ขั้นตอนและภายในอายุความตามที่กฎหมายกำหนด จึงเห็นควรยุติในประเด็นนี้

๑.๒.๓ กรณีสำนักงานยุติธรรมจังหวัดนราธิวาสยกคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายใน คดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เนื่องจากยื่นคำขอเกินหนึ่งปีนั้น ที่ผ่านมามีประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากเงื่อนไขหรือเงื่อนไขในการใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นจำนวนมาก คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติโดยคณะอนุกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียน และกลั่นกรองรายการผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ (๕) ที่บัญญัติว่า “คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมี อำนาจหน้าที่เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ต่อร์ัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรีเพื่อ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน” แล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องเป็นการขอให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติใช้อำนาจในการเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ เพื่อส่งเสริมและ คุ้มครองสิทธิมนุษยชน คำร้องจึงอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่จะรับไว้ พิจารณา และมอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อดำเนินการต่อไป

๒. การพิจารณาคำร้องเรียน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ (๕) และพระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๔) บัญญัติว่า “คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ต่อร์ัฐสภาหรือ คณะรัฐมนตรี เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน”

เมื่อได้พิจารณาคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องแล้ว เห็นว่ามีประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๒๒ ซึ่งกำหนดระยะเวลาการยื่นคำขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่าย ภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการกระทำความผิดนี้ ไม่สอดคล้องตามหลักสิทธิมนุษยชนหรือไม่ อย่างไร โดยจัดทำเป็นข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ในเรื่องนี้ต่อร์ัฐสภาหรือ คณะรัฐมนตรีเพื่อแก้ปัญหาภาพรวมในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาต่อไป

๓. ข้อเท็จจริงและข้อมูลประกอบการพิจารณา

๓.๑ การขอข้อมูลและความเห็นจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

คณะอนุกรรมการด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้พิจารณาคำร้องโดยมีหนังสือที่ สม ๐๐๐๔/๔๗๑ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๗ ขอให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับเรื่องดังกล่าว ให้ข้อมูลและความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณา ต่อมากรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีหนังสือ ที่ ยธ ๐๔๐๖/๑๔๕๒ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๗ ให้ข้อมูลและความเห็นโดยแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

๓.๑.๑ กรณีเจตนารมณ์และแนวทางที่ให้หลักประกันการคุ้มครองสิทธิ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิของผู้ได้รับความเสียหายจากกระบวนการยุติธรรม ของรัฐ โดยให้การ ช่วยเหลือทางการเงินแก่บุคคล ๒ ประเภท ได้แก่ บุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา

(๑) ผู้เสียหายในคดีอาญา มีองค์ประกอบดังนี้

- เป็นบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น
- ความผิดที่กระทำต่อผู้เสียหาย ต้องเป็นความผิดตามรายการที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ ถึงมาตรา ๓๐๘ คือ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดฐานทำให้แท้งลูก และความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา

ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายพึงได้รับ ได้แก่

กรณีผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ

๑) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

๒) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสองหมื่นบาท

๓) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกิจการงานได้ตามปกติ ให้จ่ายในอัตราวันละไม่เกินสองร้อยบาท เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบกิจการงานได้ตามปกติ

๔) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นนอกจาก (๑) (๒) และ (๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

กรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

๑) ค่าตอบแทน ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนตั้งแต่สามหมื่นบาท แต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท

๒) ค่าจัดการศพ ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนสองหมื่นบาท

๓) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกินสามหมื่นบาท

๔) ค่าเสียหายอื่นนอกจาก ๑) ๒) และ ๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

(๒) จำเลยในคดีอาญา มีองค์ประกอบดังนี้

- เป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ
- ถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี และ
- ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงพึงเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่จำเลยพึงได้รับ ได้แก่

กรณีจำเลยยังไม่ถึงแก่ความตาย

๑) ค่าทดแทนการถูกคุมขัง ให้คำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขังในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา

๒) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

๓) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินห้าหมื่นบาท หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

๔) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี ให้จ่ายในอัตราวันละไม่เกินสองร้อยบาทนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ

๕) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี

(ก) ค่าทนายความ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินอัตราที่กำหนดใน

ตารางท้ายกฎกระทรวงนี้

(ข) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการดำเนินคดีให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน

สามหมื่นบาท

ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตาม (๑) และ (๒) ให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องและค่าอาหารในอัตราวันละไม่เกินหกร้อยบาท

กรณีจำเลยถึงแก่ความตายอันเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

๑) ค่าทดแทน ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนหนึ่งแสนบาท

๒) ค่าจัดการศพ ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนสองหมื่นบาท

๓) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกินสามหมื่นบาท

๔) ค่าเสียหายอื่นนอกจาก ๑) ๒) และ ๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่

คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

(๓) ในการบังคับใช้พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ยังมีประเด็นบางส่วนที่ไม่เหมาะสม เช่น

- ความผิดตามรายการที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัติยังไม่ครอบคลุมความผิดบางประเภท เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตายหรือความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

- ระยะเวลาในการยื่นคำขอที่กำหนดไว้ ๑ ปี ตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้ เป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไป ควรมีกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำขอที่มากกว่านี้

๓.๑.๒ กรณีแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเพื่อความคุ้มครองผู้เสียหายจากกระบวนการยุติธรรมของรัฐ นั้น พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้แล้ว ๑๓ ปี แต่ยังมีประชาชนอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ทราบถึงสิทธิตามกฎหมายฉบับนี้ ทำให้การให้สิทธิยื่นคำขอมียังน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละปี หรือถ้าประชาชนทราบถึงสิทธิเมื่อประสงค์จะยื่นคำขอก็ปรากฏว่าได้ใช้สิทธิยื่นคำขอเกินระยะเวลา ๑ ปีตามที่กฎหมายกำหนด จึงทำให้ต้องเสียสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือดังกล่าวไป กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนทราบถึง สิทธิในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมากยิ่งขึ้น โดยได้มีการดำเนินการดังนี้

(๑) เผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวในจังหวัดต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบการจัดอบรม สัมมนา บรรยายให้ความรู้

(๒) จัดตั้งศูนย์เยียวยาเหยื่ออาชญากรรม เพื่อลงพื้นที่ที่ได้รับความเสียหาย โดยดำเนินการแจ้งสิทธิเกี่ยวกับพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว รับคำขอของผู้เสียหายหรือทายาท รวมทั้งจ่ายเงินค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายหรือทายาท

(๓) แต่งตั้งให้สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ เป็นสถานที่รับคำขอนอกเหนือจากสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา

(๔) ประสานความร่วมมือกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายทราบว่า มีสิทธิตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือกำหนดแนวทางปฏิบัติในการแจ้งสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญา แจ้งต่อพนักงานสอบสวนทั่วประเทศแล้ว

(๕) จัดเจ้าหน้าที่ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ไปปฏิบัติงานประจำที่สถานีตำรวจในส่วนภูมิภาค จำนวน ๔๕ สถานี เพื่อให้รับคำขอของผู้เสียหายหรือทายาท เมื่อผู้เสียหายได้มาแจ้งความตามสถานีตำรวจดังกล่าว

๓.๑.๓ กรณีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้มีผลบังคับใช้มาเป็นเวลา ๑๓ ปี มีทบทบัญญัติบางมาตราที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเห็นว่า ควรปรับแก้เพื่อให้พระราชบัญญัตินี้สามารถให้ความคุ้มครองช่วยเหลือประชาชนที่เป็นธรรมมากยิ่งขึ้น เช่น

(๑) ขยายระยะเวลาการยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา จากกำหนดระยะเวลา ๑ ปี เป็น ๒ ปี

(๒) เพิ่มฐานความผิด เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หรือความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ในพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งขณะนี้การปรับแก้ระหว่างการร่างแก้ไขเพิ่มเติม

๓.๒ การหารือเพิ่มเติมกับผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

คณะอนุกรรมการฯ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๗ ได้ร่วมประชุมหารือกับผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สรุปผลการหารือได้ดังนี้

๓.๒.๑ สารสำคัญและแนวทางการแก้ไขพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

(๑) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ รับผิดชอบพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งมีผลบังคับใช้มาเป็นเวลาประมาณ ๑๓ ปี เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ คือ การให้ความช่วยเหลือเยียวยาเบื้องต้นสำหรับคน ๒ กลุ่ม กลุ่มที่ ๑ เป็นกลุ่มผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมซึ่งจะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ในลักษณะเป็นสวัสดิการสังคมหรือการเยียวยาเบื้องต้นซึ่งไม่เท่ากับความเสียหายที่สูญเสียไป กลุ่มที่ ๒ เป็นกลุ่มจำเลยในคดีอาญาที่ผ่านมารวมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้พยายามแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เช่น การขยายอายุความจาก ๑ ปี เป็น ๒ ปี เป็นต้น แต่เนื่องจากกระบวนการนิติบัญญัติของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงยังไม่มีความคิดเห็นเท่าที่ควร

(๒) กรณีที่ประชาชนส่วนใหญ่มาใช้สิทธิเมื่อพ้นกำหนด ๑ ปีไปแล้ว กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้พยายามให้การช่วยเหลืออย่างเต็มที่ หากประชาชนมายื่นคำขอที่หน่วยงานใดก็ตามของกระทรวงยุติธรรม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจะเริ่มนับอายุความให้ทันที และมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ประเด็นเรื่องประมาทในความผิดตามกฎหมายจราจรซึ่งผู้เสียหายสามารถใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้นั้น เนื่องจากมีผู้ใช้สิทธิยื่นคำขอเป็นจำนวนมากและส่วนใหญ่ผู้เสียหายจะได้รับค่าชดเชยตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถซึ่งมากกว่าเงิน ที่จะได้รับตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทน

และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ จึงทำให้ไม่อาจใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้อีก กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจึงเห็นว่าควรจะต้องตัดความผิดฐานประมาทเกี่ยวกับการประสบภัยจากรถออกไป

(๓) ประเด็นการที่จะเพิ่มฐานความผิดท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพรับผิดชอบการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย (CED) ซึ่งถ้าใช้วิธีแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็จะต้องมีการเพิ่มเติมฐานความผิดท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาทั้งสองฉบับด้วย แต่หากมีการจัดทำเป็นพระราชบัญญัติขึ้นใหม่โดยเฉพาะ การเยียวยาจะมีความครอบคลุมมากกว่า อย่างไรก็ตาม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพยังได้พิจารณาและยังไม่ทราบว่าหน่วยงานใดจะเป็นผู้ทำหน้าที่สอบสวนกรณีเกิดการกระทำทรมานหากมีกฎหมายเฉพาะในเรื่องนี้

๓.๒.๒ ผู้เสียหายซึ่งได้รับการเยียวยาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ จะไม่ถูกตัดสิทธิการได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยการเยียวยาตามกฎหมายค้ามนุษย์เป็นการช่วยเหลือที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น การประกอบอาชีพ การส่งกลับบ้าน เป็นต้น ส่วนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นการช่วยเหลือที่เป็นตัวเงินซึ่งเป็นการเยียวยาความเสียหายในเบื้องต้น นอกจากนี้ การจ่ายค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ นั้น เป็นการเบิกจ่ายจากงบประมาณ คิดเป็นจำนวน ๒๐๐ - ๒๕๐ ล้านบาทต่อปีโดยประมาณ

๓.๒.๓ การจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยกรณีศาลพิพากษายกฟ้องคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ จะพิจารณาโดยการอ่านคำพิพากษาทั้งหมดทุกชั้นศาล หากศาลมีคำพิพากษาว่าพยานหลักฐานไม่มั่นคงเพียงพอจึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย คณะกรรมการฯ จะพิจารณาในคำพิพากษามีข้อเท็จจริงอื่นใดที่พอจะพิสูจน์ได้หรือไม่ว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด หากมีข้อเท็จจริงที่พอจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด การที่ศาลใช้ถ้อยคำว่ายกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยจึงน่าจะเป็นการเขียนวลีตอนท้ายเท่านั้น คณะกรรมการฯ ก็จะสั่งให้จ่าย โดยจะพิจารณาเป็นรายกรณีไปว่ามีพฤติการณ์ในคดีเป็นอย่างไร กรณีของจำเลยในคดีอาญานี้ คณะกรรมการฯ ให้ความสำคัญมาก โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่กำหนดไว้กว้างๆ ๒ ประการคือ กรณีแรก ถ้าศาลเขียนว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด หลักคือให้จ่าย แต่มีข้อยกเว้นว่าจะไม่จ่ายก็ได้ เนื่องจากในมาตรา ๒๑ วรรคสี่แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ให้อำนาจคณะกรรมการฯ ในการพิจารณาพฤติการณ์ของคดีนั้น และกรณีที่สอง กรณีศาลยกฟ้องโดยยกประโยชน์แห่งความสงสัยหลักคือไม่จ่าย ยกเว้นว่าหากพิจารณาเนื้อหาตามคำพิพากษาแล้วเห็นว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดก็จ่ายได้

๓.๒.๔ หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายเมื่อเกิดคดีอุกฉกรรจ์ซึ่งประชาชนให้ความสนใจขึ้น กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจะรับนำเงินเยียวยาไปมอบให้ทันที แต่คดีต้องมีความชัดเจนว่า ผู้เสียหายไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ทั้งนี้ การมอบเงินเยียวยาในลักษณะดังกล่าวเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการประชาสัมพันธ์

๓.๒.๕ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ บังคับใช้ทั่วประเทศ แต่ในกรณีสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีกฎหมายเฉพาะของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ที่จ่ายเงินเยียวยาให้ ๕ แสนบาท มากกว่าค่าตอบแทนที่จะได้รับจากพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ ที่จ่ายได้เพียง ๑ แสนบาท กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจึงไม่สามารถเยียวยาให้ได้ แต่หากผู้เสียหายยังไม่ได้รับการเยียวยา และสำนวนการสอบสวนปรากฏว่าผู้เสียหายไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

๓.๒.๖ เดิมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ จะดูแลเฉพาะบุคคลที่มีสัญชาติไทยเท่านั้น แต่ต่อมาแนวคิดได้ขยายเพิ่มขึ้นเป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชน ปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นบุคคลสัญชาติใดหรือแม้แต่บุคคลที่ไม่มีสถานะใดๆ ก็ได้รับการเยียวยาทั้งหมด โดยกระทรวงการคลังและกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกัน ทั้งนี้ กระทรวงการคลังซึ่งเป็นผู้ดูแลเรื่องเกณฑ์การจ่ายเงินจะกำหนดให้จ่ายเงินตรงให้แก่ผู้เสียหายหรือจำเลยเท่านั้น แต่ปัญหามักจะเกิดขึ้นเนื่องจากระเบียบของกระทรวงการคลังมิได้ทำมาเพื่อใช้บังคับกับคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทย เพราะฉะนั้นการจ่ายเงินให้แก่คนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยมักจะมีปัญหา แต่อย่างไรก็ตาม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพสามารถหาวิธีแก้ปัญหากการจ่ายเงินให้แก่บุคคลประเภทดังกล่าวได้โดยจะใช้วิธีมอบอำนาจ ยกเว้นกรณีที่เกิดเป็นเหยื่อ ค้ามนุษย์อยู่ต่างประเทศ หากตัวไม่พบก็จะไม่ได้จ่าย

๓.๒.๗ ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิการได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ปัจจุบันกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยส่งเจ้าหน้าที่ไปประจำอยู่ที่สถานีตำรวจภูธรในภาคต่างๆ จำนวน ๔๐ สถานี เนื่องจากมีงบประมาณที่จำกัด แต่ต่อไปภายหน้าเมื่อได้งบประมาณเพิ่มมากขึ้นก็จะขยายออกไป และได้มีการประชุมชี้แจงเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาทราบด้วย นอกจากนี้ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพยังได้ประสานความร่วมมือกับสำนักงานศาลยุติธรรม ให้ช่วยแจ้งสิทธิดังกล่าวให้กับจำเลยในคดีอาญาทราบด้วย

๓.๒.๘ การจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายกรณีสลายการชุมนุมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในลักษณะที่กระทำเกินกว่าอำนาจหน้าที่ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจะเสนอแก้ไขกฎหมายต่อไป กรณีดังกล่าวในทางปฏิบัติรัฐบาลมีนโยบายจ่ายเงินให้แก่ผู้เสียหายทุกฝ่ายไม่ว่าจะมีความคิดเห็นทางการเมืองฝ่ายใด โดยอาศัยมติคณะรัฐมนตรี ที่ผ่านมา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ให้การเยียวยาไปแล้วส่วนหนึ่ง และบางกรณีรัฐบาลมอบให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้ดูแล

๓.๒.๙ ในกรณีจำเลยถูกฟ้องหลายฐานความผิด คณะกรรมการตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้วางแนวทางไว้ว่า กรณีจำเลยถูกฟ้องหลายข้อหาแล้วต่อมาศาลพิพากษายกฟ้อง ให้พิจารณาฐานความผิดที่ถูกฟ้อง เช่น จำเลยถูกฟ้องความผิดต่อชีวิตและถูกฟ้องความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน ต่อมาศาลยกฟ้องฐานความผิดต่อชีวิตแต่ให้ความผิดเรื่องอาวุธปืน โดยศาลพิพากษาให้จำคุก ๑ เดือน แต่จำเลยจำคุกในระหว่างที่ถูกดำเนินคดีมาแล้ว ๓ ปี คณะกรรมการฯ มีแนววินิจฉัยให้สั่งจ่าย ๒ ปี ๑๑ เดือน สรุปคือต้องดูฐานความผิดควบคู่กันไปด้วย

ปัจจุบัน ในกรณีของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวนยังไม่มีกฎหมายรองรับ ดังนั้นผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวในชั้นพนักงานสอบสวนจึงไม่ได้รับการเยียวยา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้พยายามผลักดันให้แก้ไขให้มีการคุ้มครองผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนที่ถูกควบคุมตัวด้วย ขณะนี้ กรมคุ้มครองสิทธิ

และเสรีภาพได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงแก้ไขระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ทั้งหมด และมีความคิดที่จะขยายจำนวนเงินที่จะให้การเยียวยาออกไปอีกด้วย

๓.๓ แนวทางการเยียวยาผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาตามกฎหมายอื่น เช่น

๓.๓.๑ ระเบียบคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐอันสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕

ระเบียบฉบับดังกล่าว มีเจตนารมณ์ให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหาย และผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ได้รับความเสียหาย หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต หรือร่างกาย หรือจิตใจ การบังคับให้สูญหาย รวมถึงทรัพย์สินจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐอันสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

(๒) ผู้ได้รับผลกระทบ หมายความว่า ทายาทของผู้เสียหาย หรือบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐอันสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

(๓) ค่าใช้จ่ายในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบ มีรายละเอียดดังนี้

(๓.๑) ค่าช่วยเหลือเยียวยาในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายหรือทุพพลภาพ จำนวนเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท

(๓.๒) ค่าช่วยเหลือเยียวยากรณีการบังคับบุคคลให้สูญหาย จำนวนเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท

ตาม (๓.๑) และ (๓.๒) คณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เห็นสมควรตามที่เลขาธิการ ศอ.บต. เสนอว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเฉพาะกรณี ให้ช่วยเหลือเยียวยาเพิ่มเติมอีกไม่เกินจำนวนเงิน ๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท

(๓.๓) ค่าช่วยเหลือเยียวยาในการรักษาพยาบาล รวมทั้งการส่งต่อฟื้นฟูผู้พิการ หรือฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ และการติดตามเยี่ยมเยียน ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง

(๓.๔) ค่าช่วยเหลือเยียวยาการขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ ให้จ่ายในอัตราวันละ ๔๐๐ บาท ตามจำนวนวันที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ แต่ไม่เกินจำนวนเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

(๓.๕) ค่าช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ถูกควบคุมตัว หรือผู้ถูกคุมขังตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยที่ผู้นั้นไม่มีความผิด ให้จ่ายเงินเยียวยาด้านจิตใจ เป็นจำนวนเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท และค่าชดเชยตามจำนวนวันที่ถูกควบคุมตัวในอัตราวันละ ๔๐๐ บาท

ค่าช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ต้องขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งต่อมาปรากฏว่าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดยกฟ้องให้จ่ายเงินค่าชดเชยตามจำนวนวันที่ถูกควบคุมตัวในอัตราวันละ ๔๐๐ บาท

(๓.๖) ค่าช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับความเป็นธรรมเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทางด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี หรือการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ มีดังต่อไปนี้

ก. ค่าใช้จ่ายในการวางเงินประกันการปล่อยตัวชั่วคราว ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง

ข. ค่าใช้จ่ายในการจ้างทนายความว่าความในคดี ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

ค. ค่าใช้จ่ายในการชำระค่าธรรมเนียมขึ้นศาล และค่าธรรมเนียมอื่นๆ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง

ง. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน หรือการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์หรือการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอื่นๆ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

จ. ค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงความเป็นธรรม ได้แก่ ค่าใช้จ่ายทั้งปวงที่เกิดขึ้นเพื่อการขอความเป็นธรรม ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นและเหมาะสม ให้จ่ายตามความเป็นจริง

ฉ. ค่าใช้จ่ายเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือให้ได้รับความปลอดภัยจากการก่ออาชญากรรมหรือการป้องกันการถูกฟ้องร้ายเพราะได้ร้องขอความเป็นธรรม หรือขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ หรือเพราะได้แจ้งข้อมูลข่าวสาร หรือช่วยเหลือปกป้องสิทธิมนุษยชนให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบ ให้นำอัตราการจ่ายตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม มาใช้โดยอนุโลม

(๓.๗) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ อันเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดทางอาญา การกระทำโดยมิชอบทางการปกครองหรือการละเมิดที่มีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ ด้านการศึกษา ทุนการศึกษา หรือการดำรงชีวิตอื่น รวมถึงผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อรัฐ ซึ่งจำเป็นต้องให้การเยียวยาเป็นการเฉพาะหรือต้องเยียวยาทางด้านจิตใจหรือจิตวิญญาณ อาทิ การสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายให้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ ประเทศซาอุดีอาระเบีย หรือการประกอบศาสนกิจตามหลักศาสนา ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือตามที่ กพต. เห็นสมควร

(๓.๘) ค่าช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายด้านทรัพย์สิน ให้ใช้หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๑ โดยอนุโลมหรือตามมติคณะรัฐมนตรี

(๔) ไม่ปรากฏระยะเวลาการยื่นคำร้องขอได้รับความช่วยเหลือเยียวยา

(๕) การช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบตามระเบียบนี้ ไม่ตัดสิทธิประโยชน์ที่ผู้นั้นได้รับตามกฎหมายอื่น หรือตามมติคณะรัฐมนตรี

๓.๓.๒ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินสำหรับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง หรือความขัดแย้งทางการเมือง

(๑) มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวเยียวยาเฉพาะผู้เสียหายที่เสียชีวิต ทุพพลภาพ สูญเสียอวัยวะ และได้รับบาดเจ็บ เนื่องจากการอยู่ในสถานที่ซึ่งเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง (๒๕๔๘ - ๒๕๕๓) คือ เหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเพื่อขับไล่รัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เมื่อปลายปี ๒๕๔๘ เหตุการณ์รัฐประหารเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ เหตุการณ์การชุมนุม

ต่อต้านการรัฐประหารของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.) เหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเพื่อขับไล่รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช เหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเพื่อขับไล่รัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และเหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยที่ผู้เสียหายมิได้เป็นบุคคลที่ถูกแจ้งข้อกล่าวหาหรือดำเนินคดีโดยหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับความเหมาะสมหรือไม่ในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงิน ซึ่งถือเป็นกลุ่มผู้เสียหายที่จะต้องมีการพิจารณาให้รอบคอบก่อนให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงิน

(๒) เงื่อนไขการใช้สิทธิรับเงินเยียวยาและการจ่ายเงินเยียวยา

(๒.๑) เป็นผู้เสียหายที่ทุพพลภาพ หรือสูญเสียอวัยวะ หรือได้รับบาดเจ็บ หรือเป็นบุตร/สามีหรือภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย/บิดามารดาของผู้เสียหายที่เสียชีวิต เนื่องจากการอยู่ในสถานที่ซึ่งเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง (๒๕๔๘-๒๕๕๓)

(๒.๒) กรณีผู้เสียหายที่ทุพพลภาพ หรือสูญเสียอวัยวะ หรือได้รับบาดเจ็บ ให้ใช้สิทธิตามลักษณะความเสียหายได้เพียงกรณีใดกรณีหนึ่งเท่านั้น

(๒.๓) เงินเยียวยาจะจ่ายให้ผู้มีสิทธิตามที่กำหนดเท่านั้น โดยจะไม่มีการตกทอดทางมรดกไปยังทายาทตามกฎหมายอื่นๆ และให้นำจำนวนเงินช่วยเหลือหรือชดเชยอื่นๆ จากภาครัฐทั้งหมดที่ผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาได้รับไปแล้ว (ถ้ามี) มาหักออกจากจำนวนเงินเยียวยาที่จะได้รับภายใต้หลักเกณฑ์นี้ และเมื่อผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาได้รับเงินเยียวยาภายใต้หลักเกณฑ์นี้แล้ว ให้ถือว่าสิทธิที่จะได้รับเงินช่วยเหลือหรือชดเชยอื่นๆ จากภาครัฐเป็นอันระงับสิ้นไป

(๒.๔) ผู้ใช้สิทธิรับเงินเยียวยาต้องดำเนินการตามที่กำหนดครบถ้วนเรียบร้อยแล้ว

(๓) ให้ทำการประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาทราบโดยวิธีการที่ทั่วถึง โปร่งใส และเป็นธรรม เพื่อให้ผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาหรือผู้รับมอบอำนาจยื่นคำร้องตามแบบที่กำหนด พร้อมทั้งแนบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน ใบรับรองแพทย์ที่แสดงได้ว่าได้รับบาดเจ็บ หรือสูญเสียอวัยวะในเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง (๒๕๔๘ - ๒๕๕๓) ใบเสร็จรับเงินค่ารักษาพยาบาล สำเนาใบมรณบัตร (กรณีเสียชีวิต) หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบคำร้องเพื่อลงทะเบียนขอรับเงินเยียวยา ณ สถานที่และภายในเวลาที่กำหนด

(๔) ให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นผู้ดำเนินการจ่ายเงินเยียวยาตามหลักเกณฑ์นี้

(๕) กรณีการจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาให้แก่ผู้เสียชีวิตตามหลักเกณฑ์ ประกอบด้วยเงิน ๒ ส่วน ได้แก่

(๕.๑) ให้ความช่วยเหลือเยียวยาความสูญเสียทางด้านจิตใจให้กับครอบครัวผู้เสียชีวิต จำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต่อราย

(๕.๒) ให้ความช่วยเหลือเยียวยาค่าเสียโอกาสของผู้เสียชีวิต จำนวน ๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท ต่อราย

ซึ่งบุคคลผู้มีสิทธิได้รับเงินดังกล่าวจะมีหลายสถานภาพที่แตกต่างกัน เช่น สามี ภริยา บุตร เป็นต้น ดังนั้น การจ่ายเงินดังกล่าวสมควรมีมาตรการให้กับผู้มีสิทธิได้รับเงินอย่างแท้จริงและสามารถดำรงชีพได้ในระยะยาว โดยจำนวนเงินส่วนที่ ๑ อาจมอบให้กับผู้มีสิทธิได้รับเต็มจำนวน และส่วนที่ ๒ อาจมอบให้กับผู้มีสิทธิได้รับในรูปแบบบัญชีเงินฝากประจำ หรือพันธบัตร หรือสลากออมสิน เป็นต้น

(๖) กรณีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ชาวต่างประเทศที่ได้รับความเสียหายสมควรกำหนดมาตรการหรือแนวทางการให้ความช่วยเหลือเช่นเดียวกับประชาชนคนไทย โดยให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ประสานงานในเรื่องนี้

๓.๒.๓ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ถูกดำเนินคดีจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ.๒๕๕๔ - ๒๕๕๓) มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว มีวัตถุประสงค์ให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ประชาชนที่ถูกดำเนินคดีจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง

(๒) ประเภทของเงินเยียวยา

(๒.๑) เงินเยียวยาการถูกจำกัดเสรีภาพ

- กรณีพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือกรณีศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง ให้ได้รับเงินเยียวยาเท่ากับจำนวนระยะเวลาที่ถูกควบคุมหรือคุมขัง อัตราวันละ ๔๑๑ บาท

- กรณีศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแต่ถูกควบคุมหรือคุมขังเกินกว่าระยะเวลาให้จำคุก ให้ได้รับเงินเยียวยาเท่ากับจำนวนระยะเวลาที่ถูกควบคุมตัวเกินกว่าระยะเวลาให้จำคุก อัตราวันละ ๔๑๑ บาท

(๒.๒) เงินเยียวยาความสูญเสียทางด้านจิตใจ

- กรณีพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือกรณีศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง และได้ถูกควบคุมหรือคุมขังก่อนพนักงานอัยการมีคำสั่งหรือก่อนศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษา เป็นระยะเวลาเกินกว่า ๙๐ วัน แต่ไม่เกิน ๑๘๐ วัน อัตรา ๗๕๐,๐๐๐ บาทต่อราย และระยะเวลาเกินกว่า ๑๘๐ วัน อัตรา ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาทต่อราย

- กรณีศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแต่ถูกควบคุมหรือคุมขังเกินกว่าระยะเวลาให้จำคุก เป็นระยะเวลาเกินกว่า ๙๐ วัน แต่ไม่เกิน ๑๘๐ วัน อัตรา ๕๐๐,๐๐๐ บาทต่อราย และระยะเวลาเกินกว่า ๑๘๐ วัน อัตรา ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาทต่อราย

(๓) ผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยา ให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๓.๑) ให้ผู้ที่ถูกดำเนินคดี และถูกจำกัดเสรีภาพ ตามที่ศาลได้มีหมายควบคุมหรือหมายขัง หรือตามที่กฎหมายกำหนด โดยวิธีการควบคุมหรือคุมขังในเรือนจำ หรือสถานที่ที่ใช้ควบคุมหรือคุมขังของทางราชการ หรือสถานที่ที่ทางราชการหรือศาลกำหนดให้ใช้เป็นสถานที่ควบคุมหรือคุมขัง ซึ่งพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุด ให้ยกฟ้อง หรือให้จำคุก แต่ถูกควบคุมหรือคุมขังเกินกว่าระยะเวลาให้จำคุก เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยา โดยการคำนวณระยะเวลาควบคุมหรือคุมขัง ให้นับวันเริ่มควบคุมหรือคุมขังรวมคำนวณเข้าด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็ม โดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง กรณีที่ถูกควบคุมหรือคุมขังในคดีเดียวกันเป็นหลายช่วงระยะเวลา ให้นำระยะเวลาควบคุมหรือคุมขังทุกช่วงระยะเวลา รวมคำนวณเป็นระยะเวลาควบคุมหรือคุมขัง ทั้งนี้ สิทธิได้รับเงินเยียวยาจะไม่มีผลตกทอดทางมรดกไปยังทายาทตามกฎหมายอื่นๆ ของผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาที่เสียชีวิตไปแล้ว

(๓.๒) กรณีที่บุคคลใดเป็นผู้ที่ถูกดำเนินคดีมากกว่าหนึ่งคดี อันเนื่องมาจากได้กระทำการใดอันเป็นกรรมเดียวหรือหลายกรรมต่างกัน ให้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยา เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุด ทุกคดีแล้ว ทั้งนี้ การคำนวณระยะเวลาควบคุมหรือคุมขัง ให้เป็นไปตามข้อเท็จจริง มิให้คำนวณระยะเวลาซ้ำซ้อน โดยเทียบเคียงการคำนวณตามข้อ (๓.๑) โดยอนุโลม

(๓.๓) ผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาจะได้รับเงินเยียวยาก็ต่อเมื่อได้ดำเนินการอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้ภายใต้หลักเกณฑ์นี้ครบถ้วนเรียบร้อยแล้วเท่านั้น

(๓.๔) ให้นำจำนวนเงินช่วยเหลือหรือชดเชยอื่นๆ จากภาครัฐทั้งหมด อันเนื่องมาจากมูลเหตุหรือความเสียหายเช่นเดียวกันกับการถูกจำกัดเสรีภาพตามหลักเกณฑ์นี้ ที่มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาได้รับไปแล้ว (ถ้ามี) มาหักออกจากจำนวนเงินเยียวยาที่จะได้รับภายใต้หลักเกณฑ์นี้ และเมื่อผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาได้รับเงินเยียวยาภายใต้หลักเกณฑ์นี้แล้ว ให้ถือว่าสิทธิที่จะได้รับเงินเยียวยาหรือช่วยเหลือหรือชดเชยอื่นๆ จากภาครัฐเป็นอันระงับสิ้นไป

(๔) มีการประมาณการผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงหรือความขัดแย้งทางการเมืองตั้งแต่เหตุการณ์ชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยประมาณปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงเหตุการณ์ความรุนแรงเมื่อเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ จำนวน ๕๐๐ ราย และประมาณการงบประมาณในวงเงิน ๓๐๐ ล้านบาท

(๕) ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เป็นผู้ดำเนินการจ่ายเงินเยียวยาและเป็นหน่วยเบิกจ่ายงบประมาณ โดยให้ใช้จ่ายจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๕ งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น จำนวน ๒๙๗,๗๖๐,๗๐๐ บาท ที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงการคลังให้กันเงินไว้เบิกเหลือในปี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน ๕๐๐ รายดังกล่าว

๓.๔ ข้อสังเกตต่อกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น

(๑) บุคคลที่ได้รับการคุ้มครอง

- พระราชบัญญัติค่าตอบแทนฯ คุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา และจำเลยในคดีอาญาที่ถูกพนักงานอัยการดำเนินคดีและต่อมาศาลมีคำพิพากษาว่ามีได้กระทำความผิด

- ระเบียบคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนใต้ฯ คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งไม่ต้องมีการดำเนินคดีในชั้นศาล

- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง (๒๕๔๘ - ๒๕๕๓)

- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ คุ้มครองผู้ถูกดำเนินคดีจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง ต้องมีการดำเนินคดีไปถึงชั้นพนักงานอัยการ หรือชั้นศาล

(๒) ประเภทของเงินช่วยเหลือ

- พระราชบัญญัติค่าตอบแทนฯ กรณีผู้เสียหายใช้คำว่าค่าตอบแทน กรณีจำเลยในคดีอาญาใช้คำว่าค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย

- ระเบียบคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนใต้ฯ ใช้คำว่าค่าใช้จ่ายในการให้ความช่วยเหลือเยียวยา

- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ ใช้คำว่า การให้ความช่วยเหลือเยียวยา

- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ ใช้คำว่าเงินเยียวยา

(๓) จำนวนเงินช่วยเหลือ ตัวอย่างเช่น

- พระราชบัญญัติค่าตอบแทนฯ ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย จ่ายตั้งแต่ ๓๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท จำเลยในคดีอาญา ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ระหว่างถูกดำเนินคดี จ่ายวันละไม่เกิน ๒๐๐ บาท

- ระเบียบคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนใต้ฯ ผู้ได้รับความเสียหายถึงแก่ความตาย จ่าย ๕๐๐,๐๐๐ บาท และอาจเพิ่มอีก ๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท หากเห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และกรณีค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกติ จ่ายวันละ ๔๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ กรณีเสียชีวิต ให้ความช่วยเหลือเยียวยาความสูญเสียด้านจิตใจให้กับครอบครัวผู้เสียชีวิต จำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท และให้ความช่วยเหลือเยียวยาค่าเสียโอกาสของผู้เสียชีวิต จำนวน ๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท รวมทั้งหมด ๗,๕๐๐,๐๐๐ บาท

- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เงินเยียวยาการถูกจำกัดเสรีภาพ จ่ายวันละ ๔๑๑ บาท เป็นต้น

(๔) กำหนดระยะเวลาการคุ้มครอง

- พระราชบัญญัติค่าตอบแทนฯ ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาต้องยื่นคำขอภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการกระทำความผิด หรือวันที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง หรือมีคำพิพากษาว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด

- ระเบียบคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนใต้ฯ ไม่ปรากฏระยะเวลาการคุ้มครอง

- มติคณะรัฐมนตรีทั้งสองเรื่องได้จำกัดเฉพาะเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ เท่านั้น พร้อมทั้งได้ประมาณการจำนวนผู้ที่ได้รับการเยียวยาและกำหนดวงเงินที่จะนำมาช่วยเหลือไว้แล้ว

ทั้งนี้ สามารถเปรียบเทียบให้เห็นในแบบของตารางได้ดังนี้

ตารางเปรียบเทียบการจ่ายค่าตอบแทน ค่าทดแทน การเยียวยาของพระราชบัญญัติค่าตอบแทนฯ ระเบียบคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ฯ (กพต.) และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ และวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕

ประเด็น	พรบ.ค่าตอบแทนฯ	ระเบียบ กพต.ฯ (๓ จังหวัดชายแดน ภาคใต้)	มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ มี.ค. ๒๕๕๕	มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ ธ.ค. ๒๕๕๕
ผู้ได้รับการ คุ้มครอง	- ผู้เสียหายในคดีอาญา - จำเลยในคดีอาญาที่ ถูกพนักงานอัยการ ดำเนินคดี และต่อมา ศาลมีคำพิพากษาว่า มิได้กระทำความผิด	- ผู้ได้รับความเสียหาย และผู้ได้รับผลกระทบ - จากการกระทำของ เจ้าหน้าที่รัฐ - เนื่องจากเหตุการณ์ ความไม่สงบ - ไม่ต้องมีการดำเนินคดี ในชั้นศาล	- ผู้ได้รับความ เสียหายจากการ ชุมนุมทาง การเมือง (๒๕๔๘ - ๒๕๕๓)	- ผู้ถูกดำเนินคดีจาก เหตุการณ์ชุมนุมทาง การเมือง (๒๕๔๘ - ๒๕๕๓) - มีการดำเนินคดีไป ถึงชั้นพนักงานอัยการ หรือชั้นศาล
ประเภทเงิน	- ค่าตอบแทน (ผู้เสียหาย) - ค่าทดแทน ค่าใช้จ่าย (จำเลย)	- ค่าใช้จ่ายในการให้ ความช่วยเหลือเยียวยา	- การให้ความ ช่วยเหลือเยียวยา	- เงินเยียวยา
อัตราการ จ่ายเงิน เยียวยา	- ผู้เสียหายตาย จ่าย ตั้งแต่ ๓๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท - จำเลยในคดีอาญา ค่าขาดประโยชน์ทำมา หาได้ระหว่างถูก ดำเนินคดี จ่ายวันละไม่ เกิน ๒๐๐ บาท	- ถึงแก่ความตาย จ่าย ๕๐๐,๐๐๐ บาท และ อาจเพิ่มอีก ๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท หาก เห็นว่าเป็นการละเมิด สิทธิมนุษยชน - ค่าขาดประโยชน์ทำมา หาได้ในระหว่างที่ไม่ สามารถประกอบการ งานได้ตามปกติ จ่ายวัน ละ ๔๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท	- กรณีเสียชีวิต จ่ายเยียวยาด้าน จิตใจแก่ครอบครัว ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท และจ่าย เยียวยาค่าเสีย โอกาสของ ผู้เสียชีวิต ๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท รวม ๗,๕๐๐,๐๐๐ บาท	- เงินเยียวยาการถูก จำกัดเสรีภาพ จ่ายวัน ละ ๔๑๑ บาท
ระยะเวลา การใช้สิทธิ/ คุ้มครอง	- ยื่นคำขอภายใน ๑ ปี	- ไม่ปรากฏระยะเวลาใช้ สิทธิ	- เฉพาะการชุมนุม ทางการเมืองตั้งแต่ ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ เท่านั้น	- เฉพาะการชุมนุม ทางการเมืองตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ เท่านั้น

๔. รัฐธรรมนูญ พันธกรณีระหว่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๔๐ “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรมดังต่อไปนี้ ...

(๕) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ...”

มาตรา ๒๕๗ “ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ ...

(๕) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ต่อร์ัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน”

๔.๒ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๑๕ “คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ ...

(๓) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน”

๔.๓ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

มาตรา ๒๒ “ให้ผู้เสียหาย จำเลย หรือทนายทซึ่งได้รับความเสียหายที่มีสิทธิขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการ ณ สำนักงาน ตามแบบที่สำนักงานกำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด หรือวันที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องเพราะปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือวันที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด แล้วแต่กรณี”

รายการท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

ความผิดที่กระทำต่อผู้เสียหาย ซึ่งทำให้ผู้เสียหายอาจขอรับค่าตอบแทนได้ตามมาตรา ๑๗ ได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ความผิด

ลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา ๒๗๖ ถึงมาตรา ๒๘๗

ลักษณะ ๑๐ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

หมวด ๑ ความผิดต่อชีวิต

มาตรา ๒๘๘ ถึง มาตรา ๒๙๔

หมวด ๒ ความผิดต่อร่างกาย

มาตรา ๒๙๔ ถึง มาตรา ๓๐๐

หมวด ๓ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก

มาตรา ๓๐๑ ถึง มาตรา ๓๐๕

หมวด ๔ ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา

มาตรา ๓๐๖ ถึง มาตรา ๓๐๘

๔.๔ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๒ “... ”

๓. รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะ

ก. ประกันว่า บุคคลใดที่สิทธิหรือเสรีภาพของตนซึ่งรับรองไว้ในกติกานี้ ถูกละเมิดต้องได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจัง โดยไม่ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นจะถูกกระทำโดยบุคคล ผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่

ข. ประกันว่า บุคคลใดที่เรียกร้องการเยียวยาดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติที่มีอำนาจหรือจากหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจตามที่ กำหนดไว้ โดยระบบกฎหมายของรัฐ และจะพัฒนาหนทางการเยียวยาด้วยกระบวนการยุติธรรมทางศาล

ค. ประกันว่า เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต้องบังคับการให้การเยียวยานั้น เป็นผล”

๕. ความเห็นคณะอนุกรรมการด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะอนุกรรมการด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้พิจารณาคำร้อง ข้อมูลและความเห็นของกรมคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพ แนวทางการเยียวยาจำเลยและผู้เสียหายในคดีอาญาตามกฎหมายอื่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง แล้วเห็นว่า

๕.๑ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยใน คดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มีเจตนารมณ์รับรองสิทธิของบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิด อาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดโดยจะได้รับการเยียวยาเบื้องต้นจากรัฐ รวมถึง รับรองสิทธิในการได้รับค่าทดแทนในกรณีของบุคคลซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการ พิจารณาคดี หากปรากฏตามคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีนั้น ว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความ ผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดโดยให้รัฐเยียวยาในเบื้องต้นซึ่งการจ่ายค่าตอบแทนแก่ ผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาดังกล่าวได้ กำหนดเงื่อนไขการใช้สิทธิว่าผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทต้องยื่นคำขอเพื่อการเยียวยานั้นภายใน ๑ ปี ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๒ แห่ง พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เงื่อนไข อายุความ ๑ ปี จึงเป็นการจำกัดสิทธิเกินควรและทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติแก่บุคคลผู้มีสิทธิเพราะผู้ ที่มีสิทธิดังกล่าว ส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงสิทธิเช่นนี้และเมื่อทราบถึงสิทธิดังกล่าวก็มักจะยื่นคำขอเมื่อ พ้นกำหนดเวลา ๑ ปีไปแล้ว ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการ ยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอื่นใดมีหน้าที่แจ้งสิทธิแก่ผู้เสียหายหรือจำเลยในคดีอาญา ซึ่งต่างจาก พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่มีบทบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิและหน้าที่ ในกระบวนการพิจารณาทางปกครองให้คู่กรณีได้ทราบ ดังนั้น การกำหนดเงื่อนไขให้ต้องยื่นคำขอภายใน ๑ ปี จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคแก่ผู้มีสิทธิและไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิ ทางการเมือง รวมทั้งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่มุ่งให้รัฐได้เยียวยาเบื้องต้นแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา

นอกจากนี้ การกำหนดระยะเวลายื่นคำขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย ภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการกระทำความผิด หรือวันที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องตาม พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยให้ เหตุผลว่าพยานหลักฐานที่จะใช้ในการพิจารณาจะยังมีความสมบูรณ์อยู่และยังไม่เลื่อนร่างสูญหายยอมเป็น เหตุผลที่อาจไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้เป็นการให้สิทธิแก่ผู้เสียหายหรือจำเลย

ในคดีอาญาที่จะได้รับการเยียวยาจากรัฐเพราะด้วยเหตุที่รัฐมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยแก่ชีวิตร่างกาย ทรัพย์สินของประชาชนในรัฐและต้องรับผิดชอบต่อผู้ต้องหา จำเลยที่ได้รับ ความเสียหายจากการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีข้อบกพร่องอยู่ ดังนั้น จึงควรขยายระยะเวลาการใช้สิทธิจาก ๑ ปีออกไปเป็น ๑๐ ปี เนื่องจากระยะเวลาดังกล่าวมิใช่สิทธิฟ้องร้องในการโต้แย้ง สิทธิแต่อย่างใด

๕.๒ ความผิดตามรายการที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมความผิดบาง ประเภท เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตาย หรือ ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ จึงเห็นด้วยกับแนวทางที่กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม จะมีการ ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว

๕.๓ การกำหนดเงื่อนไขการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยในคดีอาญาตาม พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๒๐ (๓) ที่กำหนดว่า จำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องปรากฏตาม คำพิพากษาอันถึงที่สุดโดยคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของ จำเลยไม่เป็นความผิด นั้น การเขียนกฎหมายในลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจาก เมื่อศาลยกฟ้อง ศาลมักจะไม่ระบุไว้ในคำพิพากษาอย่างชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือ การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด จึงทำให้มีจำเลยในคดีอาญาจำนวนมากที่ไม่ได้รับการเยียวยา ดังนั้น ควรปรับเปลี่ยนเงื่อนไขโดยระบุว่า ให้จำเลยในคดีอาญาได้รับการเยียวยาก็ต่อเมื่อศาลพิพากษายกฟ้อง ซึ่งน่าจะมีความเหมาะสมกว่าและเป็นไปตามความมุ่งหมายของกฎหมายในการช่วยให้จำเลยในคดีอาญา ที่ถูกดำเนินคดีโดยผิดพลาดและบกพร่องได้รับการเยียวยาช่วยเหลือจากรัฐมากกว่า อย่างไรก็ตาม หน่วยงาน ต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในทุกขั้นตอนควรพัฒนาและจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ ในการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและเกิดความเป็นธรรมมากขึ้น เพื่อให้เป็นหลักประกันและเป็นที่ยึดถือได้ว่าผู้ที่ถูกลงโทษเป็นผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริงตามกฎหมาย

๕.๔ เมื่อคดีถึงที่สุดและศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง จำเลยในคดีอาญาซึ่งถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ ในระหว่างการพิจารณาคดี เมื่อกลับคืนสู่สภาพแวดล้อมในสังคมปัจจุบัน มักจะได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ และทางด้านสังคมหลายประการ เช่น ถูกตั้งข้อรังเกียจจากสังคม ประสบปัญหาในเรื่องอาชีพ การศึกษา เป็นต้น การพิจารณาให้ความช่วยเหลือเฉพาะด้านการเงินจึงไม่เพียงพอ ดังนั้น จึงควรให้หน่วยงานของรัฐที่ เกี่ยวข้องหาแนวทางการเยียวยาฟื้นฟูสภาพจิตใจ สุขภาพร่างกาย และเยียวยาทางด้านสังคมสภาพความ เป็นอยู่ต่างๆ ด้วย

๕.๕ การให้ความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและ ค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔ ขณะนี้ยังไม่ครอบคลุมถึงผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวในระหว่างที่ถูก ดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน จึงเห็นด้วยกับการแก้ไขให้ครอบคลุมในประเด็นนี้

๕.๖ ในระบบการพิจารณาจ่ายเงินเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔ ผู้ที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาว่าจะจ่ายหรือไม่ ควรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ส่วนในขั้นตอนของการอุทธรณ์ คำสั่งของเจ้าหน้าที่ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ผู้พิจารณาและให้คำสั่งของ คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เป็นที่สุด เพื่อให้การพิจารณาในเบื้องต้นมีความรวดเร็วยิ่งขึ้นและให้ระบบการ ตัดสินใจอยู่ในระบบของฝ่ายบริหาร

๕.๗ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ กับระเบียบคณะกรรมการยุติธรรมศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐอันสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินสำหรับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงหรือความขัดแย้งทางการเมือง และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ถูกดำเนินคดีจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ.๒๕๔๘ - ๒๕๕๓) ซึ่งกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวทั้งหมด มีเจตนารมณ์คล้ายกันในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐหรือโดยบุคคลที่ทำตามหน้าที่ แต่กลับมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องของจำนวนเงินที่เยียวยาและเงื่อนไขการได้รับสิทธิ โดยพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติกลับให้การช่วยเหลือเยียวยาน้อยที่สุด ทั้งกำหนดระยะเวลา โดยในกรณีที่เป็นการประชุมทางการเมือง การกำหนดหลักเกณฑ์ให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ทางการเมืองด้วยการออกมติคณะรัฐมนตรีในลักษณะดังกล่าวเป็นการใช้ดุลยพินิจซึ่งอาจขาดหลักเกณฑ์ จึงเป็นการเลือกปฏิบัติได้ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจึงควรจะมีข้อเสนอเกี่ยวกับการวางหลักเกณฑ์การเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของรัฐในลักษณะดังกล่าวต่อไป

๖. ข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะอนุกรรมการด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน พิจารณาแล้วเห็นควรมีข้อเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๖.๑ ข้อเสนอแนะนโยบาย

โดยหลักเมื่อบุคคลได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐ หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ความเสียหายเรื่องข้อบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมถึงการใช้นโยบายหรือการบริหาร หรือการกระทำใดๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับประชาชน บุคคลควรได้รับการเยียวยาโดยกำหนดไว้ในกฎหมายและใช้กระบวนการยุติธรรมทางศาล เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการข้างต้น เห็นควรมีข้อเสนอแนะนโยบาย ประกอบด้วย

๖.๑.๑ ศาล รัฐสภา สำนักงานอัยการสูงสุด คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สมควรร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์เพื่อวางหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและให้มีมาตรฐานเดียวกันในเรื่องการให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐเนื่องจากข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม หรือจากการใช้นโยบายหรือการบริหาร หรือการกระทำใดๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับประชาชน พร้อมทั้งเพิ่มเติมมาตรการการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางด้านอื่นๆ นอกเหนือจากการเยียวยาด้านการเงิน

๖.๑.๒ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม และหน่วยงานอื่นที่

เกี่ยวข้อง ควรพัฒนาและจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอในการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและเกิดความเป็นธรรมมากขึ้น เพื่อให้เป็นหลักประกันและเป็นที่ยึดถือได้ว่าผู้ที่ถูกลงโทษเป็นผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริงตามกฎหมาย

๖.๑.๓ นอกจากการกำหนดหลักเกณฑ์การเยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมข้างต้นแล้ว คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) ควรมีข้อเสนอเกี่ยวกับการวางหลักเกณฑ์อย่างชัดเจนในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่ทำตามหน้าที่แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ทางการเมือง เพื่อลดการใช้ดุลยพินิจและการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

๖.๒ ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

๖.๒.๑ คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) สมควรเร่งรัดการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ในประเด็นดังนี้

(๑) กำหนดเวลาหรืออาจเรียกว่าอายุความการใช้สิทธิยื่นคำขอจากเดิม ๑ ปี เป็น ๑๐ ปี (มาตรา ๒๒) รวมทั้งกำหนดให้มีการแจ้งสิทธิในเรื่องนี้แก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาที่ได้รับ ความเสียหายจากข้อบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

(๒) การเพิ่มฐานความผิดท้ายพระราชบัญญัติฯ ให้ครอบคลุมเรื่องความผิดฐาน ชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตาย และความผิดเกี่ยวกับ การค้ำมนุษย์

(๓) เงื่อนไขการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยในคดีอาญาให้ได้รับการเยียวยา จากเดิมที่กำหนดว่า หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า จำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ...(มาตรา ๒๐ (๓)) ควรแก้ไขเป็น เมื่อศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง

(๔) ทบทวนผู้ที่จะทำหน้าที่ในการพิจารณาสั่งจ่ายค่าตอบแทนและค่าทดแทน ในชั้น พิจารณาและในชั้นอุทธรณ์ จากเดิมที่กำหนดให้คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญามีหน้าที่พิจารณาอนุมัติค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายตาม พระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๘) และกรณีผู้ยื่นคำขอไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้มีสิทธิอุทธรณ์ ต่อศาลอุทธรณ์ (มาตรา ๒๕) ควรแก้ไขเป็น ให้เจ้าหน้าที่ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ รับผิดชอบ พิจารณาจ่ายค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายดังกล่าว และให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ มีอำนาจ หน้าที่พิจารณาคำสั่งของเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ให้คำสั่งของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เป็นที่สุด เพื่อให้การ พิจารณาในเบื้องต้นมีความรวดเร็วยิ่งขึ้นและให้ระบบการตัดสินใจอยู่ในระบบของฝ่ายบริหาร

๖.๒.๒ คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรศึกษาหลักเกณฑ์ แนวทางการเยียวยาผู้ต้องหาใน คดีอาญาที่ถูกควบคุมตัวระหว่างถูกดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน

ความเห็นและมติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมครั้งที่ ๓๐/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๗ พิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบด้วยกับความเห็นและข้อเสนอแนะนโยบายของคณะกรรมการด้าน เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ดังกล่าวข้างต้นทุกประการ โดยสมควรเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ต่อ

คณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒มาตรา ๑๕ (๓)

ดร. มรตมว

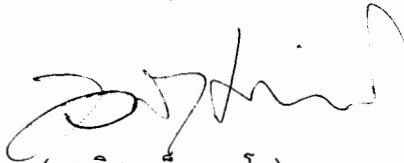
(ศาสตราจารย์อมรา พงศาพิชญ์)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

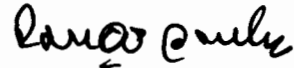
(นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางวิสา เบ็ญจะมโน)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายไพบุลย์ วราหะไพฑูรย์)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ